

Lunds universitet
Rektor

Luntmakargatan 13, Box 7851,
SE-103 99 Stockholm, Sweden
Tfn/Phone: +46 8 563 085 00
Fax: +46 8 563 085 50
hsv@hsv.se, www.hsv.se

Marie Stern Wärn
08-56308715
marie.stern.warn@hsv.se
BESLUT

2010-04-12
Reg.nr 31-4561-09

En doktorandtillsättning vid Lunds universitet

Lunds universitet kan inte undgå kritik för att det inte har följt sina egna regler när en doktorand har antagits.

Anmälan

Justitieombudsmannen har till Högskoleverket överlämnat en anmälan med bilagor mot Lunds universitet från NN.

NN har anfört i huvudsak följande. I februari 2009 sökte hon en doktorandtjänst i socialt arbete vid Socialhögskolan i Lund. Hon fann att antagningsnämndens hantering av doktorandtillsättningen var behäftad med allvarliga brister. Hon anser att nämnden har ignorerat anvisningarna om hur antagningsförfarandet ska bedrivas. Beslut vilar på så bräcklig grund att antagningsprocessens legalitet bör ifrågasättas. Hon vet att beslutet inte kan överklagas.

Av en till anmälan bilagd handling, ställd till Överklagandenämnden för högskolan, framgår bl.a. följande. Beslutet i ärendet fattades den 11 mars 2009 utan att de sökande hade informerats dessförinnan. De sökande fick information per post först den 15 april och de fick inte information om möjligheten att lämna erinran mot förslaget om antagning. Enligt antagningsordningen för Lunds universitet har de sökande rätt att ta del av förslaget till beslut och underlaget för antagningsnämndens ställningstagande minst två veckor innan beslut fattas. Vidare ska samtliga sökande senast sju dagar efter beslutet om antagning ha fått tillgång till beslutet och beslutsunderlaget.

Utredning

Yttrande från Lunds universitet

I Lunds universitets antagningsordning avseende utbildningen på forskarnivå finns följande reglering av beredningen av beslut om antagning till utbildning på forskarnivå.

"Innan beslut fattas om antagning ska ett underlag för beslut innefattande förslag till antagning och skälen för detta upprättas och delges de sökande. Detta bör normalt ske minst två veckor innan beslut fattas om antagning. Sökande som önskar lämna erinran mot förslaget ska göra detta till fakultetsnämnden eller till det organ till vilket nämnden delegerat att fatta beslut om antagning senast inom den tid fakultetsnämnden meddelat. De sökande ska informeras om möjligheten att lämna erinran mot förslag till antagning."

Samhällsvetenskapliga fakultetsstyrelsen har beslutat om instruktioner för utbildningen på forskarnivå vid samhällsvetenskapliga fakulteten. I dessa har styrelsen med stöd av 7 kap. 41 § högskoleförordningen (1993:100) föreskrivit att rangordning av de sökande i första hand ska ske genom en kvalitativ bedömning av de sökandes meriter och att urvalskriterierna ska framgå av utlysningen. I samma dokument har fakultetsstyrelsen delegerat till prefekterna att genomföra antagningarna till utbildning på forskarnivå.

I den allmänna studieplanen för utbildning på forskarnivå till doktorsexamen i socialt arbete, som är beslutad av samhällsvetenskapliga fakultetsstyrelsen, anges om urval under punkten 4.2 följande.

"Vid antagningsbegränsning måste urval göras bland de sökande. Grund för urval är den sökandes meriter vid ansökningstillfället. Avgörande urvalskriterium är förmågan att tillgodogöra sig forskarutbildning. Särskilt avseende fästs vid den sökandes lämplighet för samhällsvetenskapligt forskningsarbete. Att en sökande bedöms kunna få tidigare utbildning eller yrkesverksamhet tillgodoräknad för utbildningen får dock inte vid urval ge sökanden företräde framför andra sökande. För att bedöma förmågan att tillgodogöra sig forskarutbildningen beaktas studieresultat, den sökandes skrifter, rapporter, forskningsplaner och eventuella forskningsmeriter samt dokumenterad arbetslivserfarenhet. Självständiga arbeten i grundnivå och på avancerad nivå har särskild vikt."

Fakultetsstyrelsen har alltså med stöd av 7 kap. 41 § högskoleförordningen föreskrivit vilka bedömningsgrunder som ska tillämpas vid prövningen av förmågan att tillgodogöra sig utbildningen.

Den 22 januari 2009 ledigförklarade Lunds universitet, samhällsvetenskapliga fakulteten, en doktorandanställning i socialt arbete. Tio ansökningar inkom före ansökningstidens utgång. En av de sökande var NN.

Samtliga tio sökande uppfyllde såväl grundläggande som särskild behörighet. Vid en samlad bedömning av de sökandes meriter framkom att två av de sökandes meritering var perifer i förhållande till ämnet socialt arbete och till det projekt som anställningen avsåg, medan en tredje sökandes förmåga att tillgodogöra sig forskarutbildningen inte kunde bedömas utifrån insänt material. Av resterande sju sökande var fyra redan tidigare kända vid institutionen, medan övriga tre var helt okända. För att kunna göra en mer rättvisande bedömning kallades dessa tre, bland dem NN, till intervju. En studentrepresentant (en doktorand) närvarade vid intervjuerna och hade även i övrigt insyn i hela antagnings- och

anställningsprocessen. Vid en kvalitativ bedömning av de resterande sju sökandes publikationer framstod två sökandes arbeten som särskilt starka. Avgörande för vilken av dessa två sökande som rangordnades främst var att den enas forskningsplan hade en något tydligare design än den andras. Beslutet att anta och anställa en av de sökande som doktorand fattades av prefekten vid Socialhögskolan den 13 mars 2009. De övriga sökande meddelades dock först den 9 april 2009 om innehållet i beslutet, trots att det i Lunds universitets antagningsordning avseende utbildning på forskarnivå stadgas att meddelande ska ske senast sju dagar efter beslutet om antagning.

Lunds universitet kan konstatera att reglerna om beredningen av beslut om antagning i universitetets antagningsordning för utbildning på forskarnivå inte har iakttagits i den aktuella antagningsprocessen och tycker att det är olyckligt. Lunds universitet menar dock att högskoleförordningens urvalsregel – då det finns fler sökanden än det finns antal platser – att de sökandes förmåga att tillgodogöra sig utbildningen ska vara avgörande, har följts och att de av fakultetsstyrelsen uppställda bedömningsgrunderna har tillämpats. Prefekten vid Socialhögskolan är medveten om att det finns brister i handläggningen av det aktuella ärendet. Hon har uppgett att orsaken till det var hög arbetsbelastning och underbemanning vid institutionen under den aktuella tidsperioden, men att en korrekt handläggningssång numera iakttas.

Med anledning av detta ärende kommer samhällsvetenskapliga fakulteten att uppmanas att se över sina rutiner vid antagningarna till utbildningarna på forskarnivå, så att handläggningen av sådana ärenden framöver sker i enlighet med gällande regelverk.

Tillämpliga regler

Av 5 kap. 5 § högskoleförordningen (1993:100) framgår att när en doktorand ska anställas ska avseende fästas vid förmågan att tillgodogöra sig utbildningen. Om en doktorand ska anställas i samband med antagningen till utbildningen ska bestämmelserna i 7 kap. 41 § andra och tredje stycket om bestämmande av bedömningsgrunder och om hinder mot företräde tillämpas.

Av 6 kap. 3 § högskoleförordningen framgår att med antagningsordning avses de regler för utbildning som högskolan tillämpar i fråga om dels ansökan, behörighet och undantag från behörighetsvillkor samt urval, dels hur beslut om antagning och undantag från behörighetsvillkor fattas.

Enligt 7 kap. 41 § högskoleförordningen ska urval bland de sökande till utbildning på forskarnivå göras med hänsyn till de sökandes förmåga att tillgodogöra sig utbildningen.

Fakultetsnämnden bestämmer vilka bedömningsgrunder som ska tillämpas vid provningen av förmågan att tillgodogöra sig utbildningen.

Antagningsordning avseende utbildningen på forskarnivå vid Lunds universitet

/.../

Beredning av beslut om antagning till forskarutbildningen

Innan beslut fattas om antagning ska ett underlag för beslut innefattande förslag till antagning och skälen för detta upprättas och delges de sökande. Detta bör normalt ske minst två veckor innan beslut fattas om antagning. Sökande som önskar lämna erinran mot förslaget ska göra detta till fakultetsnämnden eller till det organ till vilket nämnden delegerat att fatta beslut om antagning senast inom den tid fakultetsnämnden meddelar. De sökande ska informeras om möjligheten att lämna erinran mot förslag till antagning.

Minst en studeranderepresentant utsedd av studentkåren har rätt att delta under beredningsstadiet av ärende om antagning till forskarutbildningen.

Beslut om antagning till utbildning på forskarnivå

Före beslut om antagning ska en plan för studiefinansieringen föreligga. Endast det antal doktorander får antas till utbildning på forskarnivå som kan beredas handledning och godtagbara studievillkor I övrigt, 7 kap 34 § HF.

Beslut om antagning fattas av fakultetsnämnden eller av den till vilket nämnden delegerat att fatta beslut om antagning.

Samtliga sökande ska senast sju dagar efter beslut om antagning ha meddelats innehållet i beslutet. /.../

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket har inom sin tillsynsverksamhet till uppgift att kontrollera att universitet och högskolor följer lagar och förordningar. Studenternas rättssäkerhet står i fokus för denna granskning. Verket kan dock inte ändra ett beslut som ett lärosäte har fattat och utreder i regel inte frågor som kan överprövas av någon domstol eller som hör till någon annan myndighets ansvarsområde.

I ärendet är det fråga om antagning till utbildning på forskarnivå och samtidigt anställning som doktorand. Varken beslutet att anta någon till utbildning på forskarnivå eller att anställa någon som doktorand går att överklaga, vilket framgår av 12 kap. 2 § jämförd med 12 kap. 4 § högskoleförordningen. Detta är också NN medveten om. Hon har i stället i en anmälan vänt sig mot att Lunds universitet inte har tillämpat sina egna regler i antagningsordningen för utbildningen på forskarnivå vid universitetet. Hon frågar om inte antagningsprocessens legalitet måste ifrågasättas. Högskoleverket uppfattar detta som att hon anser att beslutet är ogiltigt.

Av antagningsordningen för utbildning på forskarnivå framgår att universitetet har ställt upp egna regler för handläggningen av ansökningarna till utbildning på

forskarnivå. Om en myndighet som universitetet sätter upp regler för hur ett ärende ska handläggas, ska dessa regler följas av befattningshavarna vid universitetet. Högskoleverket kan, i likhet med universitetet, konstatera att i detta fall har universitetets handlägningsregler för beredning och beslut om antagning till utbildning på forskarnivå inte följts. Lunds universitet kan därför inte undgå kritik.

NN har ifrågasatt om inte beslutet att anta en person som doktorand är ogiltigt på grund av att universitetet inte har följt sina egna regler. En myndighets beslut kan betraktas som obefintligt eller ogiltigt om grova fel har begåtts. Ett exempel är att fel myndighet har fattat beslutet. Högskoleverket anser dock inte att Lunds universitets handläggning av ärendet är av sådan karaktär att beslutet kan anses som ogiltigt. Inte heller den förvaltningspraxis angående så kallade gynnande förvaltningsbeslut, som tillåter att en myndighet upphäver sitt beslut, är enligt Högskoleverkets mening tillämpligt i detta fall.

Universitetet har anfört att samhällsvetenskapliga fakulteten kommer att uppmanas att se över sina rutiner vid antagningarna till utbildningarna på forskarnivå, så att handläggningen av sådana ärenden framöver sker i enlighet med gällande regelverk. Högskoleverket finner ingen anledning att följa upp ärendet.

Med dessa besked avslutas ärendet.

Beslut i detta ärende har fattats av chefsjuristen Eva Westberg i närvaro av verksjuristen Christian Sjöstrand efter föredragning av verksjuristen Marie Stern Wärn.

Eva Westberg

Marie Stern Wärn

Kopia till:

NN